XII. év. Budapest, 1907. január 15. 1. szám.

Vd-7

EVANGÉLIKUS CSALÁDI LAP

A lap ára egész évre 2 korona. Egy szám 20 fill. Egy lapnyi hirdetés díja 24 kor.

KIADJA A LUTHER-TÁRSASÁG

Szerkeszti

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár.

Pozsony, Konvent-utca 11.

Megjelenik a nyári szünet kivételével minden hónap 15-én és 30-án.

A szerkesztőség bérmentetlen levelet nem fogad el s kéziratot visszza nem ad.

Kiadóhivatal: HORNYÁNSZKY VIKTOR hirlapkiadóhivatala, Budapest V., Akadémia-utca 4. sz., mely a hirdetéseket fe veszi, a megrendeléseket nyilvántartja s a hiányzó számokat megkeresésre pótol a.

TARTALOM: Újév. *Albert József.* — Uj esztendő. *Szerk.* — A betesda tava. *Dr. Masznyik Endre.* — A biblia. *Perjéssy Lajos.* — Budapest templomok szerint. — Vegyes. — Luther-Társaság.

Újév.

Teremtő Isten, nagy vagy és örök!
Hanem világod múló s romlatag,
Mint átsuhanó fellegnek árnyéka,
Oly tűnő minden itt a nap alatt.
Az ó-évet alighogy eltemettük,
Szárnyát kibontva, az új integet
Mosolygva, biztatóan. Kik megértük,
Uram, terjeszd ki ránk áldó kezed!

Hitünk szilárd: nem itt a mi hazánk;
De fáradunk, míg béestéledik,
Hogy a reánk bizottakat leróva,
Pihenhessünk ama szebb reggelig.
Öröm vagy bú: hálával s alázattal
Elviseljük, hisz' mind jóra vezet,
Ez újévben is. Csak Te, égi atyánk,
Állj őrt s terjeszd ki ránk áldó kezed!

A mely után annyi milljó szív áhít,
A boldogsághoz van-e itt jogunk?
Hiszen fiad is hordta a keresztet,
S a földi téreken csak bújdosunk.
De szivünkben már itt felépítheti
Országodat az emberszeretet,
Legyen ez év ama szebb kor hajnala!
Uram, áraszd ki ránk kegyelmedet!

S ki egy világért halt meg, Maga is
Megsiratá veszendő nemzetét:
Ne fájjon-é, ha látjuk ősi fajunk
Honát elhagyva, hogy züll szerteszét?
Feledtük a babiloni fogságot,
Testvérharc dúl, végromlás fenyeget;
Az újév küszöbén Tehozzád esdünk:
Uram, terjeszd ki ránk védő kezed!

ALBERT JÓZSEF.

Új esztendő.

A fordulót a halandó ember mindig szivszorongással köszönti. Ki tudja, mit hoz? Fakaszt-e új reményt? Behegeszti-e a régi sebeket? Azonban, a ki ég felé is tud nézni a föld rögei közül, a ki Isten nevében indul el útjára, annak a szivszorongás csak egy pillanatnyi ború, a mi mögül nyomban elővillan a bizalom és megnyugvás szép szivárványa.

Mi is ezzel az érzéssel indulunk útnak az 1907. év elején. Kis lapunk tizenegyszer már megfutotta az esztendőnyi pályát, — most a tizenkettedikbe fogunk. Új zászlót nem bontunk, csak a *régire* mutatunk. Az Isten élő igéjét, Krisztus örök tanitását és példáját, a benne közös, elkobozhatatlan kincsünkké lett isteni kegyelmet igyekszünk elvinni a kunyhókba és palotákba. Oda, hogy vigasztaljanak és erősitsenek, emide, hogy alázatot és szeretetet vessenek. Alázatot az Isten, szeretet az emberek iránt.

Nem kelhetünk versenyre a diszes, költséges nagy újságokkal, de egyben mi járunk elől. Mi a Megváltó szellemét, áldott egyéniségét hirdetjük, a keskeny út és szoros kapu felé vezetünk, a melyen túl örök élet békés, boldog réve vár.

Lapunk beosztása a régi marad, munkatársaink sem változnak s igy van okunk remélni, hogy még közelebb jutunk olvasóink szivéhez. Képeinket lehetőleg még szaporitani fogjuk s igy is bizvást elmondhatjuk, hogy a Családi Laphoz hasonló értékes és mégis olcsó lap alig akad Magyarországon. Szó volt arról — régi óhajtásunk, — hogy heti lappá alakuljon át. Erre még gyenge a Luther-Társaság anyagi ereje. Csak úgy valósithatnánk meg, ha az előfizetők száma 5000-re emelkednék vagy ha a lap árát *2-ről 4 koronára emelnénk föl.* Kérjük olvasóinkat, hogy a szerkesztőhöz irt levélben mondják el véleményöket, mit szólnának ahhoz, hogy ha a „Családi Lap“ hetenként jelenne meg és ennek fejében a lap ára 4 kor lenne.

Egyelőre természetesen még a régi ár marad érvényben. Vagyis *egész évre 2 korona.* A múltkori számhoz utalványt mellékelt a kiadóhivatal. Kérjük, sziveskedjenek ennek felhasználásával az előfizetést megújitani s lehetőleg új előfizetőket is gyűjteni. Mutatvány példányt szivesen hüldünk.

A tartalom-jegyzéket a jövő számhoz mellékeljük.

A kegyelemnek Istene pedig áldja meg ezen esztendei munkánkat s olvasóinkat gazdag áldásával. *A szerkesztő.*

A Betesda tava.[1]

Kelj fel, vedd a te nyoszolyádat és járj. Ján. 5, 8.

Nagyon bajos dolog Jézus életében az egymástól igen nagyon eltérő evangéliumi tudósitások alapján az események sorát, rendét teljes biztossággal megállapitani. Még bajosabb a János evangéliumának sajátos tudósitásait a többi evangéliomok keretében a megfelelő helyre beilleszteni.

Csak hozzávetőlegesen állapithatjuk tehát meg, hogy Jézus a tanitványok kiküldése után magára maradva s áldott munkáját tovább folytatva, egy izben újra felrándult Jeruzsálembe, még pedig valószinűleg a zsidók Purim-ünnepe alkalmából.

Ez a Purim (pur = sors, terv) ünnep voltakép nem is vallási alapokon nyugovó ünnep volt, sőt azt kezdettől fogja úgy tekintették a zsidóság vénei, mint a szent törvénynyel ellenkező újitást. Eredete visszanyúlik a számkivetés idejére s voltakép a Haman gyilkos terve meghiúsulásának emlékére ülték meg — minden istentiszteleti szertartás nélkül, nem a templomban, nem is az iskolákban, hanem a magánházakban. S megülték a páskaünnepet legalább is egy hónappal megelőzőleg nagy vigassággal, bohósággal s sokszor igen durva s kicsapongó mulatozással. Mondhatni, hogy ez az ünnep a zsidók farsangja volt és az ma is.

Jézus minden bizonnyal nem ez ünnep kedvéért ment fel Jeruzsálembe, hanem hogy ott látogatásokat tegyen és esetleg bevárja a páska-ünnepet is. Hiszen tudjuk, hogy ő neki, különösen Jeruzsálem környékén Betániában igen kedves ismerősei és jó barátai voltak. Ott lakott Lázár is az ő nővéreivel, Máriával és Mártával.

Elég ahhoz, hogy felment s ha valaki, ő amaz ünnepnek bizonyosan legnemesebb s akkoriban még egészen szem elől nem tévesztett célját, a szegények istápolását tűzte maga elé. S volt alkalma azt megvalósitani. E mellett bizonyit az a jó tette, a melynek emlékét a Betesda tavánál történt kedves csodajelenet őrzé meg.

Volt ugyanis Jeruzsálemben az ú. n. Juh-kapu közelében egy Betesda nevű tó, a melynek vize csodálatos gyógyitó erővel birt s a melyet ép ez okból neveztek el Betesdának, azaz a „kegyelem házának“. Nem esik messze ez a tó a templomtól sem. Az áldozati juhokat rendszerint ebben fürösztötték meg. Azért közönségesen csak Juhtonak hivták. Sőt némelyek szerint vöröses színét az áldozati állatok beléfolyt vérétől nyerte volna.

E tó körül egy ötoszlopos csarnok állt, valószinűleg a seregestől odajáró különféle betegek számára épitve, a kik mind ott húzódtak meg és epedve lesték, várták a viz időszaki forrását és csobogását, a mi jelezte, hogy gyógyitó erővel telt meg.

A hagyomány azt tartotta, hogy a tónak csendes vize azért mozdult meg, mert angyal szálla alá időnként és az felzavará a vizet s hogy a ki elsőnek szállhatott bele a víznek felzavarodása után, az meggyógyult, szenvedett légyen bárminémű betegségben.

Hogy Jézus e csodás tóhoz érkezett, akkor is volt ott mindenféle beteg. Volt ott egész sereg vak, sánta és aszkóros ember. De volt ott egy igen nehéz beteg is, a ki már harmincnyolc év óta nyavalyáskodott. A köszvény nyomorította meg.

Ezt látván Jézus ott feküdni és megtudván, hogy már sok sok idő óta úgy van, megesett a szive rajta és odaszólt neki: „Akarsz-é meggyógyulni?“

[1] Mutató szerzőnek Jézus élete c. művéből. Ára 3 kor. Megrendelhető e lap szerkesztője útján is.

Felele pedig néki a beteg: „Uram! nincs emberem, a ki a víz felzavarodásakor oda vigyen engem a tóba s a míg én magam oda megyek, más száll bele én előttem.“

Hát az Üdvözítő e tehetetlen szegény embernek szánta most az ő Purim-ajándékát. A kivel senki nem törődött, a kit mindenki elhagyott, azt ő felkarolta és megsegítette.

Isteni szavával erőt öntött béna tagjaiba, mondván neki: „Kelj föl, vedd a te nyoszolyádat és járj!“

A beteg egy pillanatra reáveti tekintetét s azt gondolva, hogy a tóba akarja őt az ismeretlen jó ember besegiteni, összeszedi minden erejét, felkél, fogja nyoszolyáját és jára. De még csak annyi ideje sem volt, hogy köszönetet rebegjen jótevőjének.

Jézus észrevétlen eltünt a sokaság között az ő szemei elől.

Hogy meggyógyult, azon senki sem ütközött volt meg, hisz ez már megszokott dolog volt ott a csodatevő tónál. De hogy szombatnapon (mert azon a napon épen szombat vala) nyoszolyájával járt, ez már szemet szúrt a törvényhű zsidóknak. Rá is szóltak mindjárt: „Szombat van, nem szabad néked a nyoszolyádat hordoznod.“

Mely érdekes kijelentés. Ott, a hol a vallás benső ereje kihalóban, annál görcsösebben ragaszkodnak a külső, a hagyományos formákhoz. A zsidóknál rég kihalt. „A próféták elhallgattak, a költők nem énekeltek, a papok nem öltöztek többé az igazságosság ruhájába, a szentek eltüntek. A fejsze a fák gyökerére vettetett.“

De a mi betegünk már új erőt érez tagjaiban. Ő az avult formákkal szakit és — szombaton jár nyoszolyájával. Ő már más tekintélynek szavára hallgat: „A ki meggyógyita, az mondá nekem: Vedd a te nyoszolyádat és járj.“ Mit bánja ő, hogy az törvényszegés. Nem hallgat többé azokra, a kik nem tudták őt meggyógyitani, — arra hallgat, a ki meggyógyitotta őt. Meggyógyitotta egyetlen szavával, mert abban a szóban erő és élet volt. Nem tudja, hogy ki az, de azt érzi, hogy követnie kell, mert imé járni tud!

Az Úr azonban megismeré az ő betegét s hogy a templomban újra reá talált, csupán annyit monda néki: „Imé, meggyógyultál, többé ne vétkezzél, hogy valami rosszabb ne érjen tégedet!“

Meggyógyultál! Igen, — meggyógyította őt, de nem ama Betesdának vize, a mely ott a Juhkapunál a testi betegek gyógyítására volt vala rendelve, hanem az isteni kegyelemnek ama vize, a mely a Jézus igéjéből áradt ki bűnös lelkére. E vízben fürdött meg és — tiszta és egészséges lett azonnal.

Mert a ki az ő beszédét hallgatja és hiszen annak, a ki a Fiút elküldötte, örök élettel bír és kárhozatra nem megyen, hanem által ment a halálból az életre. S a miképen az Atya feltámasztja a halottakat és megeleveníti: azonképen a Fiú is, a kiket akar, megelevenít.

Állandó volt-e ama beteg gyógyulása, általment-e a halálból az életre? biz e kérdést nehéz eldönteni. Az Irás csak annyit mond róla: „Elment és megmondá a zsidóknak, hogy Jézus volt az, a ki őt meggyógyította“.

Tehát — valószínű, hogy legnagyobb jótevőjét elárulta, hogy újra vétkezett.

És a zsidók? Üldözni kezdték az Urat, de nem azért, mert a beteget meggyógyította volt, hanem hogy ezt a jótettet szombatnapon merte cselekedni.

Ily nép között Jézusnak bizonnyal nem lehetett soká maradása. El is távozott körükből újra még a páska-ünnep előtt, — vissza a kies Galileába, de már fájó szivvel, reménytől fosztott kebellel. Kiismerte azt a judeai népet, hogy az Istennek szerelme nincs bennök. Atyja nevében ment oda közéjük és nem fogadták be. Miért is ment igyen? Talán, ha már a maga nevében ment volna, hát azt befogadnák! Kik hisznek nem Mózesnek, mi módon hinnének az ő beszédének!

Dr. Masznyik Endre.

A biblia.

Ide s tova 18 esztendeje lesz már annak, hogy egy kora tavaszi estén beállitott lakásomra egy kopott, parasztruhás ember. Tisztességtudóan megkérdezte, hogy jó helyen jár-e?

— Ide utasitottak, mert hogy tiszteletes professzor uram protestáns, tehát magyar ember.

— Mi járatban van kigyelmed?

— Keserves állapotba jutottam. Lejöttünk sokadmagammal a Tisza mellől a csatornaépitéshez kubikosnak, hát hiszen volt is kereset a múlt nyáron, meg az őszön, a télen is dolgozgattunk, még két oláhot is szerződtettünk talicskatöltögetőnek . . . egy kis pénzecskét is gyűjtöttünk . . . de a végén mégis keserves állapotba jutottunk.

— Meghalt egy hónappal ezelőtt az áldott jó feleségem, elvitte valami ezen a vidéken járatos nyavalya. — Hat szép gyermekem volt, négy fiú, meg két leányka, az egyik fiamat, meg az egyik leányomat a múlt héten egyszerre temette el a vlajkováci rác pap, minthogy ezen a vidéken nincsenek a mi hitünkön levő emberek.

— De csak hivattak doktort, a mikor a gyermekek megbetegedtek?

— Későn is érkezett a harmadik faluból, segitett volna ő jó szivvel, ámbátor, hogy ő meg német . . . és azt magyarázgatta, hogy költözzünk be a gyermekekkel a faluba a töltés aljából, mert hogy ott gabalyitottunk valamelyes kunyhót. A' bizony a földbe van bevágva, füstös is nagyon.

— Mióta meghalt a szegény asszony, a beteg gyerekekre csak a kisebb fiaim vigyáztak, hozattam én orvosságot is, de valami sárlakos betegségbe estek szegények, az azután egy napon elvitte mind a kettőt.

— A mig a faluban voltunk a temetésen, valami átkozottak kiásták a kunyhó oldalát, elvitték minden ruhánkat, edényünket, de még a szerszámjainkat is.

— A derék jó csendőrök biztatgattak ugyan, hogy majd elcsípik a tolvajokat . . . magunk is kutatgattunk, de hát nem úgy megy itt, mint a Tisza mentén . . . nem járja itt a magyar szó . . .

Nagy bajba estem, uram! Segítsen, az Isten szent nevére kérem!

— Jótállás, meg pénz kellene, hogy a rác bótos adna ásót, lapátot, talicskát, meg bográcsot... aztán a többi beteg gyermeket is be kellene vinni a faluba, mert még mindnyájan elpusztulnak a kunyhóban.

— Elismerem, hogy nagy bajban van kigyelmed, segíthetnék is rajta valamicskét, de lássa, a magunk fajta ember is csak a mindennapira valót keresi meg . . . . aztán én kigyelmedet sohase láttam eddig, nem ismerem, azt se tudom, mind igaz-e az, a mit elbeszélt. Van-e legalább valami írása?

— Hogy már mint írás? A' bizony nem igen van. Minthogy nem vagyunk senki cselédjei, a jegyző úr sem mondta, hogy olyan kellene, meg aztán vissza akartunk mi menni a múlt őszszel valamennyien. Azonban mégis van nekem valamelyes írásom, a mi igaz bizonyságot tészen.

Az én emberem a bekecse belső zsebéből elővett egy vedlett táblájú, össze-vissza ragasztott régi bibliát.

— A mikor legnagyobb vala az én nyomorúságom, ezt olvasgattuk a beteg feleségemmel; ez a könyv vigasztalt, ez adott reménységet . . . Itt hagynám zálogba.

Mikor ezt mondotta, — úgy vettem észre — mintha a bozontos szemöldökök alól pár könycsepp hullott volna a könyv táblájára.

Kezembe vettem — az előzmények után bizonyos megilletődéssel — *az ócska könyvet, a bibliát, mely én előttem is becses könyv, mint az igazság és szeretet kútforrása s megvizsgáltam* alaposan. Volt biz az már vagy 90 esztendős, volt benne egy csomó imádság is bizonyos alkalmakra.

A könyv előlapján többféle írást találtam. A legfelső sorokban az vala megírva, hogy Füzesi Nagy Pál anno 1830. házasságra lépett Kálosai Magdolnával.

Megszólalt az én emberem, mikor ezen sorokat nézegettem.

— Az apám. Ő még jómódú gazda volt Tiszaháton.

Füzesi Nagy Jánosról 1838-ban az volt feljegyezve, hogy mint katona, a nagy vízkor sok ember életét mentette meg Pesten, medáliát is kapott, meg pecsétes írást.

1848. és 1849-ből sok volt a feljegyzés.

. . . „Dénes elesett Szent-Tamásnál."

. . . „Lászlót az oláhok verték agyon Vízaknánál."

. . . „Domonkos Kossuth apánkkal ment ki. Törökországban halt el — úgy hírlett, sorvadásban.

. . . „Péter. 1850 . . . (két sor írás kitörölve, keresztül húzogatva vastag vonásokkal) . . . szerencsétlen véget ért."

— Hát ide vajjon mi volt írva!?

— Megkövetem alássan, azt bizony felakasztották, mert agyonlőtt egy zsandárt, midőn a nagytiszteletű úr bujdosó honvédkapitány fiát akarták elfogni a faluban . . . de mégis resteljük, hogy épen felakasztották.

— Azt bizony sohase resteljék kigyelmetek. Sok derék, becsületes magyar emberrel megesett az a dolog abban az időben.

Azután következett még egy csomó familiáris dolog, végül azoknak az elhalálozásáról szóló feljegyzések, kiket beszédünk elején emlegetett Nagy uram

Tétovázva szorongattam kezemben a bibliát, mely vedlett s rongyos volt a sok használattól s bizonyos átható füstszagot terjesztett. Sok éven át dugdosták, hol a mestergerendán, hol a bunda alatt, utoljára a füstös földalatti kunyhóban.

— Erre a könyvre, meg ezekre az írásokra csak adhat, tiszteletes uram.

— Tudja kigyelmed, 10—15 forint nagy pénz . . . és ez a zálog?!

Szégyeltem hangosan kimondani azt, a mit gondoltam, — a „híres zálog", a mi reális gondolkodásunk szerint talán megér 2—3 krajcárt.

Az én magyarom kérdőleg tekintett rám, majd felvetette szemeit a magasba s nagyot sóhajtott.

Félig-meddig olyan félbenmaradt piktor-féle ember vagyok s midőn keményen szemügyre vettem az én emberemet, nyilt, becsületes arcában, a szeme járásában, a termetében és mozdulatában olyan valami tűnt fel előttem, mintha Munkácsi, Feszti festményeinek egyik alakja kelt volna életre.

Az én képzeletemben, az én emberem mintha ott állott volna a Petőfi megénekelte délibábos rónaságon, a kanyargó Tisza partján. Napsütötte szép arcán ott láttam kifejezve a mi magyar népünk, a mi édes vérünk minden jellegzetes vonását . . . annyi becsületesség látszott azon az arcon, hogy előbbi gondolataim miatt pirulva mondottam:

— Én hiszek kigyelmednek, nem kell zálog! Menjünk a rác boltoshoz, vegyük meg, a mi kell.

— Alássan megköszönöm irántam való szives jóindulatát, de a biblia itt marad. Ha nem akarná... talán nem is fogadhatnám el jó lélekkel a segítséget.

— Nem engedi az én jó Istenem, hogy addig ne éljek, a míg ki nem váltom. De ha mégis . . . akkor eljön érte a fiam, vagy az unokám . . . vagy a ki megmarad utánunk.

* * *

— „Becsapott a furfangos paraszt" — azt mondogatták ismerőseim és barátaim, midőn elbeszéltem a dolgot s mutogattam az érdekes bibliát.

Midőn az esemény után eltelt 2—3 esztendő, magam is kezdtem kételkedni az emberismeretemben s annál kellemesebben lepett meg, midőn karácsony előtt beállított hozzám egy fiatal suhanc legény.

— Füzesi Nagy Barnabás vagyok, annak az embernek a fia, a ki a bibliát itthagyta.

— Pancsova tájékáról jöttem, ott dolgoztunk földmunkát, a meddig az idő engedte, most édes apám elküldött a könyvünkért.

— Derék dolog! mindjárt előkeressük!

Az ám, ha az olyan könnyen ment volna. A nevezetes biblia eleintén az íróasztalomon feküdt nehány hónapig, azután a könyvszekrénybe tettem, onnan meg valami könyvmustrálás után talán a

padlásra került, a régi könyvek közé, szóval szőriszálán eltünt, hiába hánytunk fel érte mindent.

Igen kellemetlen kezdett lenni a dolog, dühösködtem, egész házam népe a bibliát kereste s midőn minden igyekezetünk kárba veszett, sajnálkozva, szégyenkezve jelentettem Barnabásnak, hogy nem találjuk *„azt“ a könyvet*, de adok helyette más bibliát, újat, díszes kötésűt.

— Nagy baj az, tiszteletes uram, mert az édes szülém, az apám, azt mondta, hogy mindjárt meggyógyulna ő, ha a könyvéből olvasgathatna s *„a betegek könyörgését“* elimádkozhatná.

— Hát beteg az édes apja?

— Nagy beteg, — talán? . . . e szavaknál kicsordult a köny a szeméből — az volt a kivánsága... Két nap óta jövök ebben az istenitélet időben.

— Hát azt mondotta az apja, hogy akkor meggyógyulna? Hát gyalog jött? Annak a könyvnek elő kell kerülnie, ha szétszedjük is érte a házamat.

Elképzeltem magamban, hogy menynyit szenvedhetett ez a fiú a kegyetlen, hideg időben, midőn csonttá fagyott minden, dühös hóviharok száguldoztak végig a bánáti nagy rónaságon.

— Itt a köny, édes apám! — Így kiáltott fel a kis leányom, a ki ott térdelt a szekrény elé kihányt könyvhalmaz közt.

— Talán épen én tettem bele ebbe a szép bekötési táblába — rebegte pironkodva.

Barnabás arcán felvillant az öröm sugára, midőn a könyvet kezébe vette . . . de mindjárt szomorúvá vált, midőn lapozgatott benne. Nagy zavarba jött, imezett, ámozott, mig aztán nagynehezen kinyögte:

— Azt mondta édes apám, tessék beleírni ebbe a bibliába, hogy Füzesi Nagy Pálnak kölcsön adott 18 forint 67 krajcárt és tessék beleírni a becses nevét is . . . azért, mert nekünk most sincsen pénzünk visszafizetni az adósságunkat, de erre az írásra bizonyosan megadjuk az interesével.

— No ez ugyan híres fordított kötelezvény — gondoltam magamban.

Egy kicsit boszantott a dolog, tanácskoztam a feleségemmel. Az asszony hite erősebb volt, mint az enyém.

— Add vissza nekik, írd bele azt, a mit kivánnak! . . . hiszen magyarok.

* * *

Teljes tizenhét esztendő telt el azóta, a feledékenység fátyola ráterült erre a dologra is. Tavaly húsvét előtt Orsováról levelet kaptam Nagy Pál uramtól, melyben jelenti, hogy meg fog látogatni.

A mondott időben csakugyan megjött az én bibliás emberem, de nem egyedül, hanem vele jött a férfiúvá lett Barnabás is, meg egy irulópiruló csinos hajadon.

Nagy Pál uram csak a tisztes kékbeli magyar ruhát viselte, de a fia, meg a leánya már urasabb megjelenésűek valának.

— Eljöttünk tiszteletes professzor uram, hogy azt a régi adósságot kifizessük. A jó Isten megsegített. Két fiam a vaskapu szabályozásánál géplakatos, én felügyelő vagyok... ennek a kis leányomnak — a ki akkor, sok esztendő előtt, a mi nagy nyomorúságunkban elveszett lélek volt, — szintén akadt szerencséje, egy hajókormányos megkérte. Felénk fordította az Úr az ő fényes orcáját.

— Elhoztam a bibliát is Tessék beleírni a régi írás alá:

„Megadta a tartozását becsületesen.“

— Azután még egy kérésünk is lenne. Három hét előtt megszületett az első unokám, a Barnabás kis leánya . . . hát hogyha a keresztszülői tisztet kegyesek lennének elfogadni.

Persze hogy elfogadtuk, kész örömmel.

* * *

A biblia fordító Károli Gáspár szobra Gönczön.

A múlt nyáron Herkulesfürdőbe rándultunk ki. Orsován azt indítványozta a feleségem, nézzük meg a keresztleányunkat.

A korona-kápolnához vezető út mentén találtuk fel Füzesi Nagy hajlékát. Mosolygó napsugárban fürdő virágos udvar, szőlővel befuttatott verenda, az udvar végében, a Duna felé téres kert, — melyből vidám madárének hangzott felénk — a tiszta ház első pillanatban tanúsították, hogy ott rendes, boldog emberek laknak.

A verendáról futva sietett felénk az öreg magyar, lelkendezve követte, kis gyermekével karján, egy mosolygó menyecske.

Mit mondjak még?!

Tejbe, vajba fürösztöttek, ott kellett maradnunk estére is, a mikor a fiúk, kékzubbonyos, napsütötte kifejlett férfiak megérkeztek.

A verenda alatt teritettek... az öreg poharazás közben áldomást is mondott reánk, majd nézegettük azt a páratlanul kedves tájat, hol három ország határa találkozik, a Duna felől bánatos melódiájú nóta hangjait hozta felénk a lanyha esti szellő . . . a korona-kápolna fölé mintha dicsfényt vontak volna a lenyúgvó nap sugarai.

A boldog családi körben olyan ritka édes hangulat lepett meg . . . elhallgattunk.

Az öreg oda mutatott a füzesek felé . . . „Ott . . . ott . . . a berkek táján szálltak csolnakra ezelőtt félszázaddal a hazát elhagyó félistenei a magyarnak, hogy felvegyék a bujdosók útját . . .

A fiatalok nótázni kezdtek:

— Megvirrad még valaha,
Nem lesz mindig éjszaka
A magyarnak . . .

— Igen, nekünk is megvirradt — suttogta az öreg — és ezt a bibliának köszönhetjük.

Áldassék az Isten szent neve érette!

Perjéssy Lajos.

Budapest templomok szerint.

Magyarország fővárosában hány katholikus, hány protestáns, zsidó és egyéb felekezeti vagy felekezet nélkül való ember lakik? A népszámlálás óta ez a kérdés élénken foglalkoztatta a közönséget.

Mindjárt a számokon kezdjük, mert azok teszik minden további okoskodás alapját. A tizezer idegen leszámításával Budapestnek az 1901. év adatai szerint

állandó lakossága	703.448.
Ebből:	
római katholikus	427.122
zsidó	166.198
református	62.837
lutheránus	37.170
görög-keleti, unitárius, mohamedán vagy egyéb vallású felekezet és nélkül való összesen	10.131

Van tehát Budapesten négy nagy felekezet és több apró. A legnagyobb a római katholikus, a lakosságnak 60·7 százaléka. A zsidóság 23·6%, a reformátusok 8·9%, a lutheránusok 5·3% és a másfélék 1·5%.

Lássuk az emelkedést. Az utolsó évtizedben szaporodtak:

a róm. katholikusok	112 277	lélekkel, tehát	35·6%-kal
a zsidók	63.821	„ „	62.3 „
a reformátusok . .	26.725	„ „	74 „
a lutheránusok . .	9.946	„ „	36.9 „
egyébb hitűek . . .	4.008	„ „	65.4 „

E számokból kitűnik mindenekelőtt az, hogy a római katholikusok még 150.776 lélekkel abszolut többségben vannak a többi felekezetek fölött. És ha a természetes szaporodást az országos átlag szerint tiz százalékkal veszszük föl a tiz év alatt, úgy a katholikus bevándorlók száma 80.794. A zsidóknál ugyanilyen arányszámitással a bevándorlás 53.584, a reformátusoknál 23.114, a lutheránusoknál 7224 és az egyéb vallásúaknál 3396 volt a múlt évtizedben. Aránylag legtöbbet szaporodtak a reformátusok, nyilván a református Alföldről jöve, a mi kétségkívül nagy és üdvös hatással lesz a főváros magyarosodására. A zsidó bevándorlás aránya a reformátusokét el nem éri, de a katholikusokét és lutheránusokét messze felülmúlja.

Harminc év alatt, 1870 től 1901-ig nagy változások történtek Budapest felekezeti viszonyaiban. Minden vallás létszámban nagyot nőtt, de százalékszámitásban s következő különbségek mutatkoznak. Budapest lakosságából volt:

	1870	*1891*	*1901*
	százalék		
római katholikus . . .	72·3	64·7	60·7
zsidó	16·6	21	23·6
református	4·8	7·4	8·9
lutheránus	5·3	5·6	5·3
egyéb	1	1.3	1·5

Ebből látszik, hogy a katholikusok számaránya, bár harminc év alatt több mint kétszeresükre szaporodtak, viszonyitva a többi felekezetekhez, 11·6 százalékkal fogyott. A zsidók 44.800 lélekről 166.198 ra emelkedvén, majdnem négyszer annyian vannak, mint voltak s a többihez arányitva 7%-kal szaporodtak. A reformátusok 4%-kal, a lutheránusok pedig maradtak a régi arányban.

Érdekes a felekezeti statisztika városrészenkint. A különbségek igen feltünőek. Adjuk hát ezeket is, bár hosszadalmas:

Kerület	r. k.	ág. ev.	ev. ref.	izr.	más	összesen
I.	34629	2320	4267	2399	705	44320
II.	26773	2065	3031	2178	463	34510
III.	28503	1082	2368	4562	187	36707
IV.	15149	1621	2339	3484	575	23168
V.	27751	3206	3751	13945	539	49192
VI.	66594	6334	9214	46297	1509	129948
VII.	72512	7493	12555	60854	2148	155562
VIII.	85524	7640	18725	23266	2114	132569
IX.	45970	3591	8049	7142	1092	65845
X.	23707	1813	3538	1771	799	31628
Összesen:	427112	37170	62837	166198	10131	703448

Már most ehhez a felekezeti statisztikához vegyük hozzá a templomok statisztikáját. Van Budapesten:

római katholikus templom .	27
zsidó	7
református	6
lutheránus	3*
görög-keleti	4
görög-katholikus	1
unitárius	1
baptista	1
Összesen . .	50

* Jelenleg 4 és egy imaterem Ó-Budán.

templom és számos imaterem, ezek között sok zsidó, 1 református, 1 nazarénus, 1 baptista stb.

Istentiszteletet tartanak tizenkét nyelven: magyarul, németül, tótul, héberül, szerbül, görögül, oláhul, horvátul, sokác nyelven, franciául, angolul és törökül. A legtöbb templom kétnyelvű: magyar és német; ilyen van 22. Tisztán magyar az istentisztelet 6 római katholikus, 6 református és 1 unitárius templomban. A római katholikus templomok közül 18 magyar és német nyelvű, a zsidó templomok közül 6-ban csak németül, 1-ben fölváltva magyarul és németül prédikálnak. Mindössze 39 templomban hangzik a magyar szó, 11-ben nem szólal meg; ezek közül 1 tót, 2 szerb, 1 görög, 1 oláh és 6 héber-német.

Így oszlik Budapest polgársága tizenkét felekezetre és tizenkét nyelvre.

VEGYES.

A soproni theologusok Körmenden. A körmendi gyülekezet meghívására a soproni theol. hallgatók önképző-köre mult évi december hó 16-án igen szépen sikerült vallásos estét rendezett. A Bancsó Antal, Payr Sándor és Pröhle Károly tanárok vezetése alatt kirándult theologiai ifjúságot már a vasuti állomáson igazi magyar vendégszeretettel fogadta a gyülekezeti elnökség és rendező bizottság. A délelőtti istentiszteleten *Kiss* Samu III. éves hallgató mondott épületes egyházi beszédet. A vallásos est pedig a hitbuzgó közönséggel teljesen megtelt nagy és művészien szép templomban a következő műsor szerint folyt le: 1. „Jövel Szent-Lélek Úr Isten...“ Közének. 2. Imádság. Mondta Kapi Béla lelkész. 3. Rösch: „Mélységből kiáltok hozzád“. Énekelte a theol. akad. férfikar. 4. Forgács Endre: A csillag. Szavalta Kutas Kálmán theol. akad. hallgató. 5. Protestáns hithősök a kurucvilágban.“ Irta és felolvasta Payr Sándor theol. akad. tanár. 6. Aáchs Mihálynak Thököly korából való énekei: *a*) Minden e földön csak elmulandó. *b*) Szivem keserűségét... Énekelte a theol. akad. férfikar. 7. Várady Antal: Az utolsó sor. Szavalta Bohár László theol. akad. hallgató. 8. Záróimádság. Mondta Pröhle Károly theol. akad. tanár. 9. Erős várunk nekünk az Isten... Közének.

A hitbuzgó gyülekezet, a melynek körében nagy számmal voltak más vallásúak is, feszült figyelemmel hallgatta végig az egész műsort, melynek több pontja külsőleg is látható mély benyomást gyakorolt a jelenvoltakra. Az a hatás pedig, melyet a jól rendezett és mintaszerűen vezetett, előkelő gyülekezet vallásos buzgóságával és páratlan szives vendégszeretetével ébresztett theologiai ifjúságunkban, maradandó lesz bizonyára és gyümölcsöző. A közebéden elhangzott felköszöntő után a gyülekezet táviratilag üdvözölte *Poszvék* Sándor igazgatót, úgy is mint az egyházmegye volt esperesét. Hálás érzelmekkel vettünk búcsút a kedves papi családtól s a vasutra is vele jött presbyterektől. Szombathelyen pedig a várakozási időt arra használtuk fel, hogy az ottani szép templomunkat is *Kiss* János lelkész úr szives kalauzolása mellett megtekintettük. Körmendi és Szombathelyi templomaink művészi styljukkal és eredeti, értékes oltárképeikkel (amaz Vágó Pál, ez Raditz Ottó festménye) méltó büszkeségei a prot. egyháznak s mint ilyenek leendő lelkészeinknek mintaképül szolgálhatnak.

Kérelem. Megható fölhivást közölt a Pesti Napló egyik decemberi számában.. Egy evang. esperes 90 éves özvegyének nyomorát tárja föl a jószivű emberbarátok előtt. Azóta sikerült többet megtudnunk szegény agg testvérünk életéből: Krizsán Józsefnének hivják, ki 25 év óta özvegye Krizsán József tabi, később veszprémi lelkésznek. Az időben nem voltak rendezve az esp özv. árvasegélyegyletek s az özvegy a dunántúli kerület gyámintézetétől évi 33 kor. 60 fill. kegydíjban részesül. Egyetlen leánya 15 évvel ezelőtt halt meg, a tavaszszal pedig utolsó támasza, segédjegyző unokája. Senkije és semmije most már, csak ép testelelke, meg Istenbe vetett hite! Éhezik, fázik, csoda, hogy éhen nem hal. Dunántúlról 6 - 7 éve Ujpestre ment lakni s tavasz óta irtózatos inséget szenved, mit némikép jó szomszédai, ismerősei enyhitenek.

Ne hagyjuk szegény testvérünket elveszni! Hozzunk áldozatot érte, ha nélkülözhető fillérünk van s ne keveseljük a legcsekélyebb összeget sem, melyet kap, mert a legméltóbb helyre jut hozzá. Lám az égi madarak sem vetnek, sem aratnak, mégis a mi mennyei Atyánk eltartja azokat, nemde nem drágább-e ama szegény asszony azoknál? Legyen a mi szivünk szeretete igazán Isten képéhez hasonlatos s gondoskodjunk a szegény özvegyről utolsó nehány évében. Lakik: Ujpest, Mező-utca 3. *Egy papleány.*

A Hallei Magyar Egylet, az idén is megalakult 20 taggal. Elnöke Obál Béla, jegyzője Rátz Vilmos. Decemberben fényes sikerű Rákóczy-ünnepet rendezett, a melyen az egyetem tanárai s az ifjúság képviselői közül számosan vettek részt. Az ünnep sora a következő volt: 1. Megnyitó és emlékbeszéd, Obál Bélától. 2. Szózat. Szavalta Rátz Vilmos. 3. Kurucnóták. Cimbalmon előadta Obál Béla. 4. Legenda Rákócziról. Vass Bélától. 5. Magyar dalok. Fuvolán előadta Deák János. 6. Hymnus. Az ünnepet követő vacsorán dr. Blass világhirű philologus gyönyörű felköszöntőben ünnepelte a magyar nemzetet. Általában az egész ünnep nagy hatást tett s nagyban hozzájárult ama tévedések eloszlatásához, a melyek egyes rossz indulatu informálók nyomán a német közvéleménybe egy időre befészkelték magukat.

Itt említjük meg, hogy Obál Béla kiadta az ünnepen mondott német nyelvű beszédét. A talpra esett kis munkának nagy elterjedést kivánunk, mert nemes célt szolgál s külföldön igazán hasznos szalgálatokat tehet nemzetünk ügyének. Kivánciasan várjuk az egylet történelmét, a melyet Görög Ernő theologus irt meg s mely nem nagy, de érdekes kis epizódja egyházunk történelmének.

Halálozások. *Liptai Endre* fakóvezekényi testvérünket súlyos csapás érte. Fiát Lászlót 26 éves korában f. hó 2-án elragadta a kérlelhetetlen halál. A megboldogult volt nevezett testvérünknek legidősebb gyermeke, ki a theologia elvégzése után

Salgótarjánban töltött be segédlelkészi állást. Súlyos torokbaja miatt azonban már egy évvel ezelőtt fel kellett hagynia állását s a szülői háznál keresett üdülést, a honnan f. hó 4-én kisérte ki nagyszámú gyászközönség a csendes temetőbe. Az Úr nyujtson vigasztalást a mélyen megszomorodott családnak. — Nagycsepcsényi és mutnai *Wladár Antónia* hosszas szenvedés után 82 éves korában f. évi január 2-án elhunyt Szirákon. A megboldogult hült tetemeit január hó 4-én d. e. 11 órakor Sámsonházán helyezték örök nyugalomra. Az elhúnyt nagy családot borit mély gyászba. Többek közt testvérét Wladár Miksa, nógrádi esperest. Áldás emlékén! — *Wéber Pál* a késmárki lyceum nyugalmazott tanára december hó 18-án, áldásos életének 64-ik, 31 évi buzgó tanári munkásság után, nyugalomba vonulása második évében elhúnyt. A megboldogult földi maradványait december 20-án d. u. $^1/_2$3 órakor helyezték örök nyugalomra a késmárki temetőben. Hű munkása volt a prot. magyar tanügynek, buzgón, önzetlenül szolgálta egyházát, hazáját. Legyen áldott érte emlékezete örökké!

Vallásos estély. 1906. dec. 23-án tartatott a szokott érdeklődés mellett Orosházán a Polgári Olvasó-Kör nagytermében az ezidei 2-ik vallásos estély. Ez alkalommal az állami elemi iskola leánynövendékei nyitották meg összhangzatos énekükkel az estélyt. A műsor második pontjául Csermák Elemér szavalata következett. Vörösmarty Mihály „A szegény asszony könyve“ cimű népies és vallásos tartalommal megirt költeményét szavalta el a tőle már megszokott remek előadással. A sikerült szavalat után Okályi Adolf ev. lelkész olvasott fel „Tököly Imre kora, élete és küzdelmei“ cimen. Felolvasásában érdekesen tárja a hallgatóság elé a nagy szabadsághős személyiségét, jellemét és történeti szereplését. A történeti ismeret, érzék és szakavatottságról tanuskodó előadásból különösen kitetszett az, hogy a felolvasó sokat tartózkodott Thököly születési és fő tartózkodási helyén: Késmárkon. A hős élete körülményeinek a városhoz fűződő sok érdekes és nevezetes eseményeit is ismertette a közönséggel. Ezután még Jároli Erzsike szavalta el Sántha Károlynak „A könyvek könyve“ cimű költeményét, melynek előadásával várakozáson felüli sikert aratott. Az estélyt végül a fent emlitett leánynövendékek esti éneke zárta be.

Luther-Társaság.

A Luther-társaság pénztárába 1906 december 1—31-ig befolyt összegek kimutatása:

1. *A dunáninneni egyházkerület* adománya 600 K.

2. *Örökös tagok tőkefizetése:* Rákos Rezső, Mezőfalvy György, Kolofon Pál, Rainer János és Halmi József hódmezővásárhelyi lakosok 40—40 K.

3. *Rendes tagsági díjak évi 8 koronával 1906-ra:* Lőcsei egyház, Blatniczky Pál, Sziráki dekánátus papiegylete, Christ György (4 K), Modori egyház, Matus György, dr. Brosz László, Polner Lajos, Jankó Károly, Boross János, Dendély Sámuel, Barzó Mihály, Révkomáromi egyház, Horváth József, Büki Ádám, Ferjentsik Miklós, Huszágh István, Hofbauer Pál, Modori ker. leányiskola, Balassagyarmati egyház, Izák Mária, Király Emma, Jetkó Lajos, Tiederenerel Mihály, Scholtz Ödön, Vagner Samu, Péteri egyház, Wenk Károly, Petri Károly, Urbán Adolf, Pálka Gyula, Poprádi egyház, Margócsy István, Bácsi egyházmegye, id. Blazy Lajos, Kispesti egyház, Nyiregyházai főgym. tanári kar, dr. Raffay Ferenc, Hollerung Károly, Beledi egyház, Kishonti egyházmegye, Lurkay János, Radványi egyház, Löw Fülöp, Póniki egyház, Leithner Endre, Németh Pál, Hetyey Mór, Hoznek Lajos, Deák Sándor, Czipott Áron, Farkas Elemér, Klár Fülöp, Bendl Henrik, dr. Schneller István, Pápai egyház, Szalay Mihály, Baldauf Gusztáv, Luppa Lajos, Stubner Simon, Lenhard K., Wutyik Nándor, Jánosy Lajos, Veszprémi egyház, Vándorteleki egyház, Iglói egyház, Blaskovics Oszkár, Fleischhacker Károly, Häuffel Lajos, Bentsok János, Händel Vilmos, Gölniczbányai egyház, Jeszenszky Endre, Rotich Mihály, Czinkotszky Márton, Schneider Vilmos, Rakitovszky Mihály, Schleining Vilmos, Czuppon Sándor, Paulovits József, Pálmai Lajos, dr. Walser Gyula, Bazini egyház, Lepossa Dániel, Draskóczy Lajos, Hódmezővásárhelyi egyház, Czibulka Rezső, Sztrakos György, Bánczyk Imre, Hammel Béla, Czapkay Imre, Drottner Pál, Durándi egyház, Weszter István, Petry Gyula, Medgyesegyháza egyház, Zsilinszky Endre, Viola Béla, Szepesi lelkészi egylet, Lajosfalvai egyház, Skita Sándor, ifj. Wittenberger Károly, Horenusz Ede, Wéber Samu, Pinkafői egyház, Mrva György, Győri ev. tanító-egylet (9 K), Berke János, Geszler Frigyes, Benedicty Gyula, Fehérkomáromi egyház, Birdmer Gyula, dr. Ajkay Béla, Hartai egyház, Körmendi egyház, Kolbenhayer Lajos, dr. Kovács János, Balogh István, Gracza Márton, Hajdu Lajos, Kneffel Lajos, Diósgyőri egyház, Honéczy Pál, Sárosi egyházmegye, Meszleni egyház, ifj. Reichart Gyula, Putsch Sándor, Pozsonyi lyceum, Győri egyházmegye, Mitták Albert, Libetbányai egyház, Zvarinyi János, dr. Ott Konrád, Torkos Kálmán, Matisz Károly, Hurtay György, Pestmegyei egyházmegye, Böjtös János, Nemesmagasi egyház, Breyer Jakab, Eperjesi I. egyház, dr. Kostyál Miklós, Saguly János, Pitvarosi egyház, Pitvarosi hitelszövetkezet, Perényi Rezső, Pozsonymegyei egyházmegye, Haviár Dániel, *1907-re:* Geduly Elek Ferenc, Wladár Viktorné, Kalenda János, Földváry Elemér, Schleiffer Károly, Szerényi Anna, *1905* és *1906-ra:* Kovácsy Kálmán, *1907* és *1908-ra:* Vornbohr Lajos, *1892-re:* Elefánty Béla, *1905-re:* Rozsnyói főgimnázium (4 K).

4. *Fiókegyleti rendes tagoktól évi 4 koronával 1906-ra:* Thomay József, Bergmann Ágost, Wagner Henrik (2 K), Stech Lajos, Stubán Mihály (2 K), Herczogh Hugó, Huszagh János, Ruttkay Sándor, Matheóczi egyház, Scholtz Albert, Benyus József, Kifut János, Geschrey Lajos, Trompler János, Boczor Károly, Nagyszlabosi egyház, Ráth Mátyásné, dr. Diénes Elek, Margócz György, Bulla Dezső, Thern László, dr. Mátéffy Pál, dr. Schultz Lajos, *1906 és 1907-re:* Urszinyi Arnold, Jónáseh Antal, Babusnik Aladár, *1906—1908-ra:* Babusnik Ágost, *1907-re:* id. Császztvay István, Pollner János.

5. *Fiókegyleti pártoló tagoktól évi 1 koronával: 1906-ra:* Szalohr Elek, Madarász János, Sárközi Péter, Horeczky Béla, Horváth Sándor Velegen, Doktorics Samu, Varga Pál, *1908—1909-re:* Höntz Adolf, *1906—1907-re:* Thern Ede, *1902—1906-ra:* Szeberényi Lajos Fóth, *1904-re:* Ladjánszki István.

6. *Alapítótag kamatfizetése:* br. Podmaniczky Gézáné *1906-ra* 10 K.

7. *Luther művei III. kötetére előfizetés:* Veszprémi egyház 6 K.

Összesen befolyt 2242 K.

Budapest, (IV., Deák-tér 4.) 1906. december 31-én.

Bendl Henrik,
társ. pénztáros.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomdája, VI., Aradi-utca 14.